

Закінчення табл. 4

1	2	3	4
Службовці	упровадження системи штрафних санкцій	проведення роз'яснювальної роботи; звільнення	застосування засобів примусу та жорсткого контролю; формування прихильності організації, духу єдиної команди, власної значущості
Робітники	оплата праці за результатами	проведення роз'яснювальної роботи; звільнення	застосування засобів примусу, жорсткого контролю, формування думки щодо втрати робочого місця в разі невиконання службових обов'язків

Для співробітників адміністративного апарату така поведінка є неприпустимою, оскільки їх руйнівні дії можуть призвести до негативних наслідків у діяльності підприємства, тому вважається за необхідне звільняти таких працівників. Щодо службовців і робітників, то як методи впливу потрібно застосовувати засоби примусу та жорсткого контролю. Також необхідно використовувати систему штрафів і стягнень. Зазначені заходи дозволять домогтися виконання завдань та зменшення часу працівника на погіршення соціально-психологічного клімату в колективі. Поряд із цим доцільним є проведення роз'яснювальної роботи з такими членами колективу з метою формування в них прихильності організації, духу єдиної команди, власної значущості, розуміння того, що від них багато чого залежить.

Така робота повинна проводитись індивідуально. Якщо ж усі засоби, що використовуються, не приносять змін у поведінку працівника, менеджменту підприємства доцільно висунути пропозицію щодо його звільнення на загальних зборах колективу підприємства. Це дозволить показати працівникам, що до них немає суб'єктивних претензій з боку керівництва, а їх звільнення є об'єктивною реакцією на поведінку людини. Також це буде попередженням іншим працівникам щодо того, що, якщо вони не змінять свою поведінку та ставлення до роботи, їх очікує така ж доля. Цікавий той факт, що зазначений метод впливу є не тільки дуже ефективним для "руйнівників", але й буде корисним для інших груп персоналу, оскільки гарантія зайнятості та матеріальне винагородження на сьогоднішній момент виступають найбільш важливими для всіх працівників.

Таким чином, можна зазначити, що для ефективного управління окремими категоріями працівників на підприємстві слід застосовувати різний набір методів впливу. Однак поряд із цим необхідно враховувати, що дієвість визначених методів також буде залежати від стадії та виду кризової ситуації, яка існує на підприємстві. Тому в подальшому дослідження планується проводити в рамках уточнення набору методів впливу на персонал на різних етапах антикризового менеджменту.

Література: 1. Менеджмент для магистров: Учеб. пособие / Под ред. д. э. н., проф. А. А. Епифанова, д. э. н., проф. С. Н. Кузьменко. – Сумы: ИТД "Университетская книга", 2003. – 764 с. 2. Ястремська О. М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств: методологічні та методичні засади. Наукове видання. – Харків: Вид. ХДЕУ, 2004. – 472 с. 3. Большаков А. С. Современный менеджмент: теория и практика / А. С. Большаков, В. И. Михайлов. – СПб.: Питер, 2002. – 416 с. 4. Миронова О. М. Дифференційований підхід до управління персоналом у рамках антикризової діяльності підприємства // 36. наук. пр. "Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут". Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – 2005. – №31. – С. 119 – 124.

Стаття надійшла до редакції
26.10.2007 р.

УДК 658.15

Лук'янченко І. О.

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ОБІГОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

The necessity of methodical approach application to enterprise working capital administration is grounded in this article. This methodical approach gives administration the opportunity of adaptation to constant changes in current manufacturing and economic activities, in particular.

У сучасних умовах господарювання економічне становище підприємства — показник якості менеджменту на підприємстві, готовності підприємця до ведення справи. Основними факторами, що впливають на економічне становище підприємства, є: рівень техніки і технології; якість робочої сили та цілеспрямоване використання мотивації праці; організація й управління виробництвом. Останній елемент виконує головну роль, здійснюючи вплив на формування та ефективність функціонування першого і другого елементів.

Основи наукового управління підприємством заклали Ф. У. Тейлор, А. Файоль, Г. Форд. Так, на думку Ф. У. Тейлора під управлінням розуміються заходи, що забезпечують "максимальний прибуток для підприємця у сполученні з максимальним добробутом для кожного зайнятого на підприємстві працівника" [1]. А. Файоль під управлінням вважав одну із функцій, дія якої повинна забезпечувати підприємству реалізацію поставленої мети, прагнучи при цьому витягти "якомога більші вигоди з усіх ресурсів, якими воно розпоряджається" [2].

Таким чином, можна сказати, що управління є способом впливу на ресурси (трудові, матеріальні і т. д.) підприємства для досягнення визначеного результату в майбутньому.

Деякі автори [3; 4] під управлінням розуміють технологію процесу управління — виконання сукупності операцій і процедур, що забезпечують процес впливу на систему, якою управляють, і приводять останню до змін, що відповідають цілям та інтересам підприємства.

Актуальність цих визначень для управління підприємством у сучасних умовах очевидна. Але практичне управління бізнесом здійснюється, в основному, спираючись на такі прийоми управління, як інтуїція й імпровізація. Управління підприємством як складною економічною системою без конкретної мети і технології її досягнення здатне мати такі економічні наслідки, як тимчасова неплатоспроможність підприємства, втрата позицій на ринку, падіння обсягів продажу та, як наслідок, банкрутство.

Для українських промислових підприємств на сьогоднішній день актуальною залишається проблема забезпечення їх діяльності достатнім обсягом обігових коштів. Це свідчить про недосконалість систем управління обіговими коштами, що використовуються підприємствами. У цих умовах роль системного підходу зводиться до надання допомоги менеджерам підприємства в перебудові та вдосконаленні процесу управління обіговими коштами.

Застосування системного підходу до аналізу управління обіговими коштами дозволяє використовувати оптимальний закон коливання руху коштів та інших елементів обігових активів. У роботах [5 — 7] розглянуто можливості застосування системно-інформаційного підходу до управління параметрами підприємства, а отже, й перспективи визначення гомеостатичних меж коливання руху обігових коштів, обчислення оптимального закону їх зміни для запобігання руйнуванню стійкості системи підприємства (банкрутству). Тобто обґрунтовувалися передумови відкриття об'єктивних законів, завдяки яким підприємство залишається цілісною системою.

Існування об'єктивної закономірності функціонування підприємства підтверджується також індуктивним методом: уся економіка в цілому змінюється за своїми законами (чергуванням підйомів і депресій), отже, окреме підприємство, як невіддільно вбудоване у глобальну економічну систему, підкоряючись загальному закону, має свій внутрішній мікроритм.

Для вирішення поставленого завдання необхідні проведення надзвичайно складних обчислень і обробка численного статистичного матеріалу, неминує також зіткнення з цілою низкою обмежень. Наприклад, якщо говорити про оптимальність, то одразу постає питання про критерії та їх легітимність; якщо говорити про відхилення від норми, то неминує виникає питання, що є нормою, а це багато в чому філософська проблема; якщо говорити про досягнення мети, то необхідно чисельно оцінити величину "недосягнення мети" і т. д. Також слід урахувати великий ступінь невизначеності у вирішенні таких завдань.

Для розв'язання зазначених теоретичних завдань у результаті дослідження літературних джерел [3, 8] автором розроблена методика динамічного аналізу нематеріальних елементів обігового капіталу підприємств (методика), математичним інструментом якої використаний метод перетворення фактичних даних у ряд Фур'є.

Припустимо, що є ряд даних про наявність коштів на розрахунковому рахунку підприємства на кожен день протягом тривалого періоду (півроку, рік і т. д.) або відомості про зміну дебіторської заборгованості також за тривалий час за днями. (Такі дані легко одержати з бухгалтерського обліку. У звітності таких показників немає).

Для того щоб оцінити цю інформацію, потрібно визначитися з цілями і засобами. Короткостроковою метою кожного підприємства є одержання прибутку. Мова не буде йти про надприбуток – навряд чи це входить до компетенції управління обіговими коштами (хіба що з їх допомогою грати на біржі). Надприбуток – це ривок на ринку, обгін конкурентів у стратегічному напрямку і завжди точкова подія.

Тоді, маючи перед собою ряд зазначених вище даних, буде логічно спробувати виявити закономірність їх зміни, відхилення від цієї закономірності, причини цих відхилень і передбачити рух коштів (чи інших активів) у майбутньому.

З математичної точки зору аналізувати найкраще не набір значень, а функцію. Функція є закономірністю.

Математично досить просто перетворити випадкову криву у формалізовану функцію. Оскільки процес зміни елементів обігового капіталу є періодичним, він може бути розкладений у ряд Фур'є. У даному випадку був застосований спосіб точкової апроксимації кривої у вигляді ряду Фур'є і створено її Фур'є-інтерполянт. У результаті можна одержати функцію (інтерполянт), що не тільки може бути заданою формулою, але й цілком збігається з вихідними даними (рис. 1).

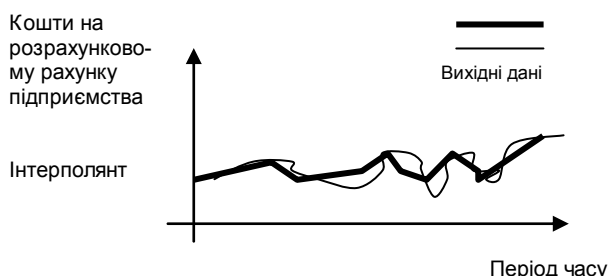

Рис. 1. Графік проходження інтерполянта через вихідні дані

Подання даних руху поточних активів у вигляді функціональної закономірності відкриває нові можливості для економічного аналізу й прогнозування.

Аналіз елементів обігових коштів за допомогою інтерполяції і статистичних показників уможливорює демонстрацію закономірності їх руху, виявлення особливо значущих економічних подій, ймовірності картини наявності поточних активів

у підприємства в будь-який момент обчислення, межі розсіювання й амплітуди нерівномірності діяльності підприємства та ін. Це дозволить керівництву підприємства точніше оцінити використання обігових коштів і не тільки знайти канали для можливої оптимізації руху обігових коштів, а й досягти економічного зростання підприємства.

Для кожного набору даних формується інформаційний масив, що використовується як вихідний матеріал аналізу. Результат обчислень видається у вигляді розрахункових показників і в графічній формі.

Такий багатобічний аналіз додасть додаткової впевненості економісту при розробці планів подальшої діяльності підприємства.

Обґрунтованість застосування даної методики впливає також із сутності управління економічними об'єктами. Такому управлінню властива комплексність: ухвалюючи рішення, що стосуються, скажімо, виробництва, слід тримати в полі зору питання постачання та збуту, фінансів – розрахунки з постачальниками і споживачами, виплати до бюджету, розрахунки з банком та ін.

Оскільки обігові кошти проходять через весь операційний цикл комерційної діяльності, то управління ними організує весь комплекс економічних подій підприємства.

Закономірності, що простежуються між математико-статистичними законами та рухом обігових коштів і демонструються розробленою методикою динамічного аналізу елементів обігового капіталу підприємств, стають тією економіко-математичною підставою, на якій базується запропонований автором спосіб управління обіговими активами.

На думку автора, загальну схему управління обіговими коштами та їх елементами можна подати в такому вигляді (рис. 2).

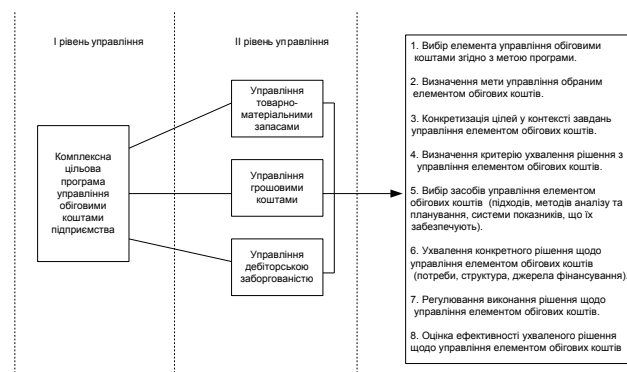

Рис. 2. Структурна схема цільової комплексної програми

Новизна і перевага методики полягають у комплексному підході до всіх елементів обігових коштів, у можливості оцінити ефективність сформованої закономірності їх обігу, простежити їх взаємовплив від початку до завершення операційного циклу.

Таким чином, щоб максимально повно й об'єктивно охарактеризувати обігові кошти як об'єкт господарювання з погляду часу, умов використання, кінцевих результатів необхідний системний підхід до управління ними. Завдання такого управління полягає у виборі кінцевого набору інструментів управління з урахуванням об'єктів і конкретних умов господарювання. Системний підхід реалізується в конкретних програмах управління певним об'єктом коштів.

Оскільки програма дій полегшує використання ресурсів підприємства і вибір найкращих коштів для досягнення мети, вона усуває чи зменшує коливання, невдалі маневри, необґрунтовані зміни орієнтації. Тому запропонований методичний підхід дозволяє розробити програму управління обіговими коштами підприємств. На думку автора, вона повинна містити послідовність моментів, що дозволяє реалізувати функції управління.

Для реалізації даної програми необхідна певна технологія, система методів і технічних засобів. Отже, управління обіговими коштами поєднує як програму, так і інструментарій, що забезпечує її реалізацію.

Комплексна програма впливу на обігові кошти реалізує системний підхід до управління обіговими коштами підприємств. Системний підхід обумовлений тим, що обігові кошти як об'єкт управління становлять складну систему, яка характеризується ієрархічною структурою та єдністю цілей.

Застосування системного підходу до управління діяльністю підприємства в цілому, в тому числі до управління його обіговими коштами, забезпечує принцип єдності (холізму), що є найважливішим принципом планування, аналізу й управління діяльністю підприємства.

За допомогою розробленого методичного підходу можна проаналізувати закономірності руху елементів обігових коштів підприємства, обчислити їх основні показники (в основному вони виходять з теорії математичної статистики), виявити небажані фактори, що змінюють і порушують функціонування комерційної чи виробничої діяльності та, виходячи з отриманих результатів, досягти гармонізації функціонування підприємства і якомога більшої оптимізації планування руху грошових потоків, постачання сировини та матеріалів, графіків платежів і розрахунків з дебіторами тощо, а також швидкого реагування на прогнозовані порушення економічної діяльності.

Література: 1. Тейлор Ф. У. Принципы научного менеджмента. – М.: Контролинг, 1996. – 188 с. 2. Файоль А. Общее и промышленное управление. – М.: Контролинг, 1992. – 200 с. 3. Большаков А. С. Современный менеджмент: теория и практика / А. С. Большаков, В. И. Михайлов – СПб.: Питер, 2002. – 416 с. 4. Румянцев А. Г. Инструментарий экономической науки и практики / А. Г. Румянцев, Е. Г. Яковенко, С. И. Янаев. – М.: Знание, 1985. – 220 с. 5. Лепейко Т. И. Цикл деловой активности как основа управления оборотными средствами предприятия / Т. И. Лепейко, И. А. Лукьянченко // 3б. наук. пр. "Економіка: проблеми теорії та практики". – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – Вип. 188. – С. 775 – 783. 6. Лук'яненко І. О. Використання системного підходу щодо управління обіговими коштами підприємства в умовах ринку // Економіка розвитку. – 2003. – №2(26). – С. 60 – 63. 7. Лукьянченко И. А. Методический подход к анализу оборотных средств на основе Фурье-интерполирования // Економіка промисловості. – 2003. – №4 (22). – С. 97 – 102. 8. Обросов П. П. Моделирование динамики оборотных средств и кредита при кибернетическом подходе // Деньги и кредит. – 1991. – №9. – С. 23 – 28.

Стаття надійшла до редакції
20.10.2007 р.

УДК 331.108.2

Кравченко Д. В.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПРАЦІ ДЛЯ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

In the article the methods of integral index calculation are analyzed, the issues of their advantages and disadvantages are studied. On this base the author has developed and proposed a new method of integral index calculation.

Останнім часом у розвитку персоналу важливим інструментом стає його систематична і продумана оцінка. Її правильне використання сприяє вирішенню виробничих завдань і конфліктних ситуацій. Із системою оцінки тісно пов'язано багато понять ви-

робничої практики, такі, як мотивація, системи заробітної плати і преміювання, планування кар'єри, підвищення кваліфікації, кадрове регулювання. Але не треба при цьому забувати про наявність механізму, що зв'язує оцінку із системою винагороди за працю, із системою службового просування й розвитку співробітника в рамках даної організації, з різними заходами щодо поліпшення якості трудового середовища, включаючи і систему підвищення кваліфікації, і перекваліфікації співробітників у фірмі.

Над проблемою вимірювання й оцінки продуктивності праці, зокрема, над питаннями розробки зведеного, інтегрального показника і відповідних вимірних процедур працювали такі вчені, як М. Абрамовіч [1], Д. Богиня [2], Р. Гаврилов [3], С. Головин [4], Е. Денісон [5], Р. Сайфулін [6], Д. Сінк [7], Г. Кіперман [8], А. Френкель [9] та ін.

Досвід свідчить про те, що з огляду на різні функції і завдання, що виконуються підрозділами, а також на наявність специфічних показників, що можуть застосовуватися при оцінці їх діяльності, краще використовувати метод, заснований на побудові системи оцінних коефіцієнтів. Високий ступінь універсальності застосування цього методу при оцінці діяльності різних підрозділів дозволяє широко використовувати його з урахуванням особливостей систем оцінки результативності праці персоналу. А на основі даного методу доцільно робити оцінку підрозділів з їх наступним агрегуванням у єдиний комплексний показник оцінки [4].

Тому метою дослідження стає аналіз теоретичних основ розрахунку інтегрального показника результативності праці персоналу та проведення необхідних удосконалень. Досягнення поставленої мети включає вирішення таких завдань:

проведення безпосереднього аналізу існуючих методів розрахунку інтегральних показників в економіці, визначення їх переваг та недоліків;

удосконалення розрахунку інтегрального показника результативності праці як для окремого працівника, так і для підрозділу в цілому.

У економічній науці використовується ряд стандартних методів побудови інтегрального показника [2; 5; 7; 8]. Найбільш простим є метод сум. Однак його недоліком можна назвати можливість високої оцінки підрозділу, який відстає за багатьма показниками. Це обумовлене тим, що відстання за деякими найбільш важливими показниками може компенсуватися високими досягненнями за другорядними показниками – так що в сумі виходить високе значення інтегрального показника.

Також можливе використання методу середньої арифметичної. Але й він має свої недоліки – бо необхідно провести попереднє ранжирування. Тут визначається "середнє" місце, займане кожним підрозділом у групі досліджуваних за всіма показниками [3]. Сутність методу відстаней полягає у визначенні ступеня близькості досягнутих результатів кожного підрозділу до найкращого (еталонного) результату. Для розрахунку інтегрального показника застосовується міра евклідової відстані від кожної точки з визначеними координатами до точки-еталона з координатами еталона. Попередньо виконується нормування показників за еталоном, тому що в ряді випадків досліджувані показники непорівнянні між собою [4].

В основі методу динамічного нормативу лежить побудова упорядкованої нормативної системи показників результативності і визначення відхилень фактичного упорядкування від нормативного за привласненими їм рангами. Показники в названій системі упорядковані й кожному з них ставиться у відповідність визначений ранг. Фактичне упорядкування результатів роботи підрозділу виконується за зміною приростів показників, виражених відношенням приросту за попередній період до значення приросту в теперішній час. Для побудови інтегрального показника розраховуються два показники: коефіцієнт рангової кореляції Спірмена (за відхиленнями) і Кендалла (за інверсіями). Перший з них відображає об'ємну сторону руху результативності, забезпеченого даним режимом роботи, а другий – структурну динаміку результатів [4].

Велике поширення для оцінки результатів діяльності одержав метод бальної оцінки, в основі якого лежать експертні оцінки досліджуваного явища. Сутність даного методу полягає у